

ns. päätöksentekijäin muuttaminen oman toimintamme välineiksi; tavoitteemme uudelleen kirjoitettu valtiosääntö, jossa hallitusmuodon 2 §:n alku kuuluisi: "Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, joka lausuu mielipiteensä kansanäänestyksessä."

Suomen kielestä

Rusi alleviivaa omaa kansallismielisyyttään. Nykyiseen kansallismielisyyteen ei kuulu enää suomen kielen vaaliminen, sillä muutoin on vaikea käsittää sitä kieltä, jolla kirjoitelma on laadittu. Vain muutamia esimerkkejä:

- "Tutkimustyö suoritettiin kuitenkin valtiovallan tiedotusorganisaation (propaganda ja sensuuri) toimesta, joka luonnollisesti sisälsi monia ongelmia" (20).
- Rusi puhuu opinioista ja opiniotutkimuksesta; aivan tarpeettomia anglikanismeja.
- "Tässä kirjassa on kuitenkin haluttu korostaa, että erityisesti mielipide- ja yleisen opinion tutkimuksessa on syytä huomioida ymmärtävän lähestymistavan tarjoamat mahdollisuudet" (30).
- "Mikäli kansan sivistystaso on alhainen on todennäköistä, ettei tässä maassa ilmene juurikaan yleisiä mielipiteitä" (43).
- Kuka tietää, mikä on 'media'? "... on kuitenkin ilmeistä, että suomalaisessa mediassa on elänyt hyvin vahvana korkeimpien valtiainstituutioiden 'pelko'" (58).
- Termi 'the western hemisphere' on kääntynyt "läntiseksi hemispheriksi" (75), kansalliskiihko on "shauvinismia" (79) jne. jne.

Kauko Pietilä

Lenin, heijastusteoria ja kärsimättömät miehet

NYKYRI, Ilona ja NYKYRI, Jukka (toim.). Puheenaiheena Lenin. Leninkollokvio Oulu 1.-2.9.1984. Tutkijaliiton julkaisusarja 37. Oulu 1985.

JULKUNEN, Pertti. Luokat, hegemonia ja sanomalehti. Tutkielma Leninin julkisuuskäsityksistä ja journalistisista pyrkimyksistä 1899-1914. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos, Julkaisuja, Sarja A 52/1985. Tampere 1985.

Minkähänlainen mahtaisi olla tieteellinen asennoituminen tieteellisten suuntausten ja virtausten - tarkoituksellisesti välttämättömien - nopeaan muuttumiseen ja vaihtumiseen? Olisikohan se pyrkimystä suhtautua tasapainoisesti niin "vanhaan" kuin "uuteen" halveksimatta edellistä ja ihailematta sokeasti jälkimmäistä tai päinvastoin?

Tällä tavoin tutkija ehkä ratkaisisi edes pienen osan niistä ongelmista, joita kuhnilainen paradigman vaihdos aiheuttaa tieteelliselle työlle ja tieteelliselle yhteisölle. On kuitenkin myönnettävä tässä kuvatun asennoitumisen olevan erittäin vaativa ihanne.

Eräänlaiseksi testitapaukseksi varmaan soveltuu suhtautuminen V.I. Leniniin, joka tunnetusti ei ole "in". Kuitenkin Lenin-kollokvioita järjestetään ja Lenin-tutkimusta tehdään yhä - myös Suomessa.

Lenin-kollokvion raportti koostuu seitsemästä paperista, joista viiden esittäjä on suomalainen, yhden ddr-läinen ja yhden hollantilainen. Aiheet ja niiden käsittelytapa vaihtelevat laajalla asteikolla.

Eikö raportti sitten kuvastakaan Leninin kanonisoimista? Minusta ei. Lenin elää. Vesa Oittinen osoittaa paperissaan, miten myös Neuvostoliitossa on Lenin-tutkijoiden välillä tulkintaeroja; kenties voitaisiin puhua suorastaan koulukunnista.

Mutta eikö kysymys kuitenkin ole Lenin-apologioista? Riippuu itsekunkin semantiikasta, miten hän apologian käsittää. Toki papereissa puolustetaan

Leninin eräitä kantoja ilmeisiltä vääristelyiltä ja/tai väärinkäsityksiltä, ja siihenhän täytyy olla vapaus.

Kiintoisa on minusta kansainvälisen Hegel-seuran puheenjohtajana tunnetun Hans Heinz Holzin suhde heijastusteoriaan. Hän kritikoi sellaista idealismia, joka "on kehitelty johdonmukaisesti todellisuuden ei-aineellisen konstituution järjestelmänä ja täytetty näin maailman koko sisällöllä" (s. 57). Heijastusteoriasta tulee Holzin mukaan yhä "edellytys mahdollisuudelle antaa klassisiin kysymyksiin perusteltu materialistinen vastaus" (s. 57). Jos tieteellinen ilmapiiri tämän hetken Suomessa olisi kiihköttömämpi ja tasapainoisempi, Holzin paperi saattaisi toimia - myös tiedotusopin näkökulmasta - tervetulleena haasteena fenomenologissävyyiselle ihmistieteelle (jonka arvoa en tietenkään kiellä).

Ddr-läisen Jörg Schreiterin aiheena on "Leninin tietoteoriasta", mistä seuraa että hänenkin täytyy tulla heijastusteoriaan. Hän ottaa kannan mm. Oskar Negtin, tutkijan joka on "in", Leninin heijastusteoriaan kohdistamaan murska-kritiikkiin. Samoin Schreiter kommentoi sellaisia jugoslavalaisessa filosofiassa esitettyjä näkemyksiä, joiden mukaan perusteltu filosofinen vapauskäsitys olisi yhteensovittamaton Leninin teorian kanssa. "Objektiivisen todellisuuden ilmiöiden yhä parempi heijastuminen tietoisuudessa ei - ihmeellistä kyllä - mahdollistaisikaan yhä suurempaa vapautta, vaan alistaisi ihmisen objektiensa orjaksi." (s. 68). Todella ihmeellistä, vaikka ei Suomessa aivan uutta. Schreiter pyrkii osoittamaan, että tällaisessa ei niinkään ole kysymys Leninin teorian sekoittumisesta mekaanisen materialismin tietoteoriaan kuin taantumisesta, loitontumisesta edistyksestä porvaristonkin, kuten Ludwig Feuerbachin ajattelun saavutuksista tai - kuten Juha Manninen on osoittanut - Wilhelm Bolinin vapauskäsityksestä.

Leninin heijastus- ja totuusteorian sivuuttaminen näyttää nykyisin usein täydellisenä relativismina, Schreiter kirjoittaa. Toisaalta on yhä olemassa myös totuusabsolutismin ja dogmatismien vaara. Omana kommenttinani väittäisin, että edellinen vaara on tämän hetken Suomessa suuri ja jälkimmäinen pieni.

Jukka Nykyrin teemana on Leninismi ja "vallan kumouksellinen" Karl Korsch, v. 1886-1961 elänyt saksalainen vasemmistointellektuelli. Korsch lähti ajattelemaan ja ajautui eräänlaiseen täyteen relativismiin. On se sitten sopusoinnussa täyden relativismin kanssa tai ei, poliittikkona Korschista tuli peräti kärsimätön ja pettynyt mies. Hänen oppilaansa Bertolt Brecht on kommentoinut Korschia mm. näin: "Opettajani on kovin kärsimätön. Hän haluaa kaikki tai ei mitään. Ajattelen usein: Tällaiseen vaatimukseen maailma vastaa kernaasti: ei mitään." (s. 161).

Sen että Lenin elää osoittaa myös Pertti Julkusen tutkielma. Sen tavoitteena on rekonstruoida Leninin ne käsitykset, jotka koskevat julkisen ja ei-julkisen toiminnan yhteyksiä luokkasubjektien muodostumisen tai hajoamisen prosesseissa. Julkisuuden muodon ongelma liittyy Leninillä luokkasubjektien muodostamisen mahdollisuuksiin eli kysymykseen hegemoniasta, mikä kysymys tavallaan lävistää tutkielman kysymyksenasettelut ja pohdiskelut.

Leninin hegemoniateoriasta nousevat Julkusella varsin saumattomasti hänen tulkintansa Leninin niistä ajatuksista, jotka koskevat sanomalehteä, journalismia ja objektiivisuutta journalismin yhtenä, vaikkakaan ei ainoana, tärkeänä määreenä. Julkunen pyrkii osoittamaan esimerkein, miten Lenin toteutti objektiivisuuden ideaansa journalismin käytännössä.

Alistiko leniniläinen objektiivisuuteen pyrkivä journalismi sitten lukijansa "objektiensa orjaksi?" Osavastauksen tähän kysymykseen tarjoaa lokakuun vallankumouksen historia sikäli kuin se on relevantti sitä edeltäneen leniniläisen journalismin testinä. Vastaus tunnetaneen myös jugoslavalaisen filosofien piirissä, ovat he sitten kärsimättömiä miehiä tai eivät.

Pertti Hemánus